

Carl Fredric Arosenius,

(Avskrift ur Svenska Släktkalendern)

f. 21 apr. 1778 i Söderbärke, död i Norrköping 17 apr. 1839.

Föräldrar: prosten i Söderbärke magister Petrus Arosenius och Agnes Hülphers.

Genomgick Västerås trivialskola Student i Uppsala 13 okt. 1795; disp. 7 mars 1798 (De libertis Romanorum, pres. G. Gedner); fil. kand. 1 dec. 1799, disp. 7 mars 1800 (De difficili pretiorum veteris aevi in Suecia aestimatione, pres. E. M. Fant); fil. magister 15 juni s. å.; företog 1801 en resa till Bielitz i österrikiska Schlesien för att hos den svenskfödde fabrikören Sääf studera färgeritekniken; besökte även Schweiz och Frankrike; företog 1804 en resa till Frankrike och arbetade i Sedan å klädesfabriker. Arrenderade ett färgeri i Norrköping 1802 och utvidgade sedermera sin rörelse med ett flertal nya företag; erhöll assessors titel 6 apr. 1808; riksdagsman 1812, 1815, 1828 - 30; flyttade till Stockholm 1824; deltog i statsrevisionen åren 1827 och 1828; återflyttade till Norrköping 1830; t.f. lärare vid Ebersteinska teknologiska skolan fr. okt. 1837 samt konstituerad lärare därstädes fr. o. m. 1838. LVA 1821 (pres. 1827 - 28). LLA 1827; RNO 1832.

Gift 24 juni 1808 med Margareta Lovisa Neikter, f. 20 apr. 1789, död 24 sept. 1863, dotter till professorn Jakob Fredrik Neikter.

Arosenius förtjänar att ihågkommas bland dem som under industrialismens genombrottsår arbetade för att göra Sverige delaktigt av teknikens revolutionerande utveckling. Medellöshet och bristande uppmuntran tyngde hans studieår, och en ömtålig självständighetskänsla, som ryggade tillbaka för beroendet av förmän och ämbetsmannabanas beföringstivster, väckte hans håg att bli sin egen. Han beslöt då att ägna sig åt kemins praktiska tillämpning. Av sin broder Johan, vars

verksamhet som handlande och klädesfabrikant i Norrköping vid denna tid börjat bereda honom en självständigare ställning erhöll han ett mindre penningunderstöd och for utomlands för att studera färgeriteknik och klädestillverkning m.m. Vandrande till fots genom Europa, arbetade han på olika fabriker och började efter sin återkomst yrkesmässigt bedriva färgerirörelsen i Norrköping samt anlade efter fortsatta utländska studier, fr. o. m. 1808, olika kemiskt-tekniska fabriker. I hans färgeri, pappersbruk, garveri och klädesfabrik m.fl. utproberades nya metoder, och denna av vidare synpunkter än det dagliga förvärvsarbetets präglade

verksamhet i textilindustrins främsta centrum var av erkänd betydelse för dess utveckling. Livligt genomträngd av den praktiska erfarenhetens stora vikt, gjorde A. sin 1814 :anlagda »normalfabrik för finaste kläden» även till en vävskola, där mot statsunderstöd elever utbildades under en sex månaders kurs. A:s oegennyttiga arbete för Sveriges industriella förkovran förskaffade honom samtidens erkännande. Som riksdagsman utövade han ett ej obetydligt inflytande inom sitt stånd. Med utgångspunkter i upplysningstidens optimistiska radikalism hade han som så många andra genom revolutionstidens bittra missräkningar lärt sig inse den statliga ordningens betydelse. Han kunde därför bl. a. vid 1812 år riksdag skänka Karl Johan och hans politik sitt uppriktiga understöd, och av denne omfattades han med ett förtroende, som gav honom tillfälle att även på högsta ort befrämja näringarnas intressen. Det ekonomiska resultatet av A:s industriella företag motsvarade emellertid icke i längden förväntningarna, och han nödgades 1835 göra cession. Vid denna tid förbereddes i Norrköping fullständigandet av den Ebersteinska skolnrättningen med en teknologisk kurs och tack vare vänners mellankomst fick A. tillfälle att som dennas ledare fortsätta sitt arbete för den svenska tekniken. Ett av honom på grundvalen av ett äldre utkast av Karl Palmstedt uppgjort organisationsförslag stadfästes av K. M:t 14 apr. 1837., och undervisningen tog sin början hösten s. å. A:s vetenskapliga intressen förde honom i nära förbindelse med J. J. Berzelius. Även utanför kemin ägde han en mångsidig beläsenhet, -omfattande företrädesvis klassisk litteratur samt filosofi, politik och »Människans historia». över böcker och händelser, som intresserade honom, nedskrev han gärna personligt färgade reflexioner. Ett antal brev från honom. till J.J. Berzelius och Karl Palmstedt förvaras i vetenskadsakademien.

Tryckta arbeten: Undersökning om ersättligheten af utländska färgstoffer (VA Econ. annaler, dec. 1808, s. 12-30). - Tal

på VA högtidsdag d 31 mars 1828 (VA årsberättelser, 1828, s III - VIII). - Tal om Sveriges naturförhållanden och om den inflytelse de

äga på dess näringar och slöjder Sthm 1828 (VA Presidietal 2 apr. 1828) - Rön av A. Anföras av J.J: Berzelius i Lärobok i kemien 2: uppl

D 1 (1817)s.720 samt i VA Årsberättelse om framstegen i physique och chemie, 1826, s.105.

Handskrift: Tal om orsaken till Motala ströms stadnande, vid lärarbefattningens emottagande vid Ebersteinska

teknologiska skolan

Källor: Biografi i VA handl. 1839; AGJ Eurenus, Tekniska elementarskolan och Ebersteinska söndags- och aftonskolan i Norrköping 1857 – 1907 (1907) s. 27, 98;

Til K.W.Acad. enligt 3 § 10 mom af **reglorne**,

Undertecknad föddes d 21 April 1778 i SöderBerkes församling af Westerås stift. Mina föräldrar voro prosten derstädes Mag P. Arosenius och Dess Hustru Agnes Hälphers. Jag var yngst af 11 syskon och lämnades jämte dem i et ganska medellösa tillstånd då år 1783 vår Fader genom döden afgick. Genom släktingars omvårdnad fick jag dock tillfälle genomgå Westerås TrivialSchola och Gymnasium, hvarefter jag år 1795 blef student i Upsala. En academisk condition underlättade mitt vistande derstädes till år 1800 då jag promoverades til.Philosophiae Magister.

Mina studier vid Universitetet hade, utom hvad til philosophiska examen vanligen fordras, äfven varit rigtade åt Naturalhistorien och Chemien. En sådeles hog intog mig nu at söka göra det lilla jag i dessa vetenskaper läst, användbart i det allmänna lefvernet, och derigenom äfven bereda min egen bergning. Färgkonsten, såsom helt och hållet beroende på Chemiska grunder ådrog sig egentligen min uppmärksamhet, och jag beslöt at blifva praktisk Färgare. Den tiden herrskade ännu mycken skråanda i **Sverige**. så at jag ansåg det blifva svårt at af någon mästare här i landet få inhämta de handgrep som til denna konst utöfvande äro oundgänglige, med mindre jag dertill ville upoffra flera år än min redan något avancerade ålder kunde medgifva. En min äldre Bror som var handlande i Norrköping.och äfven hade derstädes öfvertagit en liten klädesfabrik, gjorde mig då det förslaget at jag kunde resa til Tyskland och uti en liten stad i Schlesien vid namn Bielitz upsöka en derstädes etablerad Färgare född Svensk åt hvilken min Bror i ungdomstiden varit i tillfälle at göra någon liten tjänst och derföre nu hoppades på dennes benägenhet at lära mig hvad jag önskade. Detta lyckades också fullkomligen Jag understöddes af min Bror med något penningar och äfven med et litet creditif på Hamburg at succesive och efter behof begagna. Sjöledes begaf jag mig då ifrån Norrköping til Lübeck-- derifrån med postvagnen til Hamburg och Berlin. På det sistnämnde stället omfattades jag med mycken godhet af Hrr Willdenow, Hermbstädt, Klaproth m.fl. lärda, men

Uppfinningarnas bok utg. Av A. Berglund, 8 (1900) Sv. Odén

min medellöshet tillät mig ej at länge dröja där. Jag anträdde då til fots resan til Bielitz; 72 mil, och blef af den förr nämnde Färgaren Hr Sääf vänskapsfullt emottagen och enligt min begäran antagen såsom lärgosse i dess Färgeri. Vål var jag af resans besvärligheter härdad , äfvensom jag altifran barndomen icke blifvit klemigt upfödd, dock märkte jag at det trägna arbetet i verkstaden mera alfvarligt prövade krafterna än jag mig det någonsin föreställt.

Jag behöll dock hälsan och modet och arbetade med största nit, hvarföre jag äfven et år derefter ordentligen utskrefs til FärgareGesäll. Jag begaf mig.då i denna egenskap på vandring. Först til Brünn, där jag arbetade några veckor, sedan til Wien där jag blott af nyfikenhet vistades några dagar, och sedan öfver Lintz, Regensburg, Augsburg till Schweitz. Wisslerligen hade jag i detta landet föga eller intet i teknologiskt afseende at inhämta, men mitt sinne för Naturens skönheter dref mig at taga den vägen. Derifrån tågade jag altid til.fots med min ränsel på ryggen öfver Neuchatel genom Franche Comté och Bourgogne til Paris, der jag flitigt besökte Gobelins Fabriken, dock utan at jag där kunde blifva anställd, eller ens vinna tillåtelse at annolunda än som åskådare deltaga i de arbeten som föreföllo i Färgeriet derstädes. Genom vår altför tidigt aflidne landsman Hr S. Bergman fick jag göra bekantskap hos Hr Vanquelin, men mina knappa tillgångar medgåfvo mig icke et längre vistande i Paris än 5 veckor. Jag begaf mig då til Sedan, där jag ej heller kunde få employ såsom gesäll, dock nekades mig icke at hela dagarna vistas i färgerierne och öfrige Fabriksverkstader. Jag försökte derpå min lycka i Verviers där jag väl fann plats som daglönare i et färgeri men kunde icke med mitt arbete förtjena mig födan. Jag beslöt då at med det lilla jag redan lärt begifva mig hem til Sverige. Jag anlände til Norrköping 1802 om sommaren, och sattes där genast i verksamhet i det jag öfvertog et Färgeri på arrende.

Efter aflagde MästareProf blef jag nu borgare derstädes, och sysselsatte mig äfven at förbättra arbetsmethoderna vid min Broders och Svågers Klädesfabrik. Jag fann dock snart at hvad jag af

denna handtering sett utrikes ej var tillräckligt för at sjelf utöfva konsten. Derföre begaf jag mig om våren 1804 åter til Frankrike, och vistades öfver sommaren i Sedan, där jag arbetade med egna händer särdeles i valken och öfverskärnet, men långt ifrån at derföre erhålla någon betalning måste jag sjelf utgifva lärpengnar år mästarne derstädes. - Om hösten samma år återkom jag hem och har sedan icke varit utom Fäderneslandet.

Utom färgeriet och klädesberedningen som jag de följande åren hufvudsakligen idkade, vände jag nu mina tankar på pappersmakeriet, och företog mig, dels i anledning af hvad jag någonstädes läst, dels efter egna försök, at göra papper af halm. Jag sökte och erhöill derpå 15 års privilegium exclusivum, och med min Brors tillgångar byggdes et pappersbruk där halmpapper af åtskilliga slag tilverkades.

Det befanns dock snart at denna tilverkning hade många olägenheter och at papperet blef så skört at det til de fleste behof var mindre användbart än lumpapperet. Pappersbruket förändrades derföre inom få år til likhet med andra dylika verk, men har såsom jag tror alltid utmärkt sig med goda tilverkningar.

År 1808 ingick jag äktenskap med M. Lovisa Neikter, enda dottern af framlidne Professoren J F Neikter i Upsala. Med henne erhöill jag en liten

förmögenhet som satte mig i stånd at inköpa en af de bäst belägna vattenverksegendomar i Norrköping uti hvilken et Engelskt Garfveri då var inrättat. Denna handtering fortsatte jag äfven, men använde derjämte efter hand en stor del af den goda lokalen till allehanda för en klädesfabrik nödige mechaniske inrättningar, näml valk, spinnmachiner, ruggmachine, öfverskären m.m. Klädestillverkningen har ock egentligen varit det yrke som måst tilegnat sig min borgerliga verksamhet.

Mina nog tidigt afbrutna academiska studier har jag väl alltid med kärlek ihåg- kommit, men aldrig egt tilfälle at annorlunda än högst fragmentariskt fortsätta. Något arbete har jag inte utgifvit af trycket utom en liten obetydlig afhandling om Svenska surrogater för utländska färgstoffer, som finnes införd i Econom. Annalen för år 1808. Högst oväntad har således måst förefalla mig den äran at år 1821 blifva kallad til ledamot af K.W.A.

Detta är alt hvad jaf til närvarande stund finner kunna sägas om mina lefnadsöden; så framt det ej skulle förtjena tilläggas at jag vid Riksdagarna åren 1812 och 1815 var Norrköpings Riksdagsman. Nkpg i maj 1821

CFA

När man blifvit gammal och dragit sig ur verlden är det et angenämt tidsfördrif at anställa et slags obduction af sitt framfarna lif. Man utröner då många dels organiska, dels tillfälliga orsaker till de lidanden man genomgått. Passionerna, själens nerver ligga nu känslolöse under förståndets knif, och deras nät ligger öppet för betraktaren. Hvarje människa har i mer eller mindre mån äfven deltagit i det allmänna eller Statens lif, åtminstone passift, och man kan svårligen rätt rätt bedöma och uppskatta sina egna små öden, utan sammanhang med det allmänna.

En resebeskrifvare berättar väl hufvudsakligen sina egna äfventyr, men måste dervid framställa de nejder han genomfarit, de personer han sett. Jag har sett och till en del känt de fleste personer som i Sverige spelat en role sedan 1809. Jag har äfven sjelf något litet varit på theatern, ehuru i ganska obetydliga rolér, merendels stumma. Bakom kulisserna har jag föga fått titta, dock har jag stundom varit välkommen i foijérn.

Konung Gustaf Adolf har jag endast sett, men jag kan aldrig förgäta det vidriga intryck han gjorde på mitt då unga sinne. Första gången var det i Upsala, när han afsade sig Cancellariet. Jag var då en stor Frihetshjelte, och detta bidrog väl till at jag såg honom i så ful dager. Sedan såg jag honom några månader före hans fall, vid en vaktparade. Då såg han så lidande ut at jag tyckte synd om honom. Äfven hade han då stigit i mina ögon genom sin opposition emot Napoleon, som jag afskydde altifrån hans 18 Brumaire. Gustaf Adolfs och min gemensamma afsky för Napoleon var således ur bra olika grunder, men det är ej första gången som en Ultra och en Radical sympatiserat. Radical var jag väl dock icke i lång tid, åtminstone ingalunda i afseende på Konungamakten, ty jag hade redan instinktmässigt lärt mig anse den såsom den bästa kraft at sätta emot adeln, som utgjorde min Bete Noire. Min ovilja mot Napoleon blef äfven först rätt stark när han återuprättade Castsystemet. Hvad Gustaf Adolf vidkommer, så fann jag väl at han icke var en Konung efter mitt sinne, och at han tycktes nära vara galen af småagtig envishet och biggotteri, men jag t.ex. gillade at han disgracerade Gardesregementerna, som jag i sanning trodde, och ännu nästan tror hade förtjent det.

Den vind som kullblåst Gustaf Adolf var ingen orkan. Sådana rasa ej gerna i Sveriges politiska athmosphere. Men det var en Sirocco, som utgick ifrån adeln och det högre medelståndet, och det farligaste var at oppositionen var blefven en Modejargon, så at man skulle blygts at ej deltaga däri. De fleste af de unga Herrarne som tjente under Adlersparre, och som reste Courierer för juntan i Stockholm, voro visst ingenting mindre än livvade af någon Catonisk dygd. De ville vara af goda tonen!. De skulle ha varit servile (såsom mången sedermera väl också blef det) om det.då varit på modet. De voro nu entusiast, såsom man är det i ungdomen, utan at just så noga veta hvad de ville, utom at utmärka sig och skaffa sig plats. Högst curieust är det at Gustaf Adolfs politiske syften sedermera upstod hos den nya styrelsen, visserligen förherligadt och förklarade, men dock materiell detsamma. Korståget mot Napoleon 3 à 4 år sednare hade föga större skäl för sig när det slutligen skedde, än när det yrkades af Gustaf Adolf. Hade Ryssland visat samma energie 1806 som 1812 och hade Gustaf Adolf varit Carl Johan, så hade piecen då blifvit spelad så som den sedan blef det. Men tilläfventys var det just felet at Gustaf Adolf ej var någon Carl Johan.

Jag har hört några män, som närmast omgäfvö Gustaf Adolf näst före Catastrophen, och som genast derefter lika nära omgäfvö Carl XIII, omtala på et rätt comiskt sätt den förres stelhet och den sednares slapphet. G.A. fåordig, skarp och förfärande äfven de modigaste, G XIII jollrande, med pipan i mund vid Conseilbordet och tittande up än till höger än till venster, såsom en höna, på dem som föredrogo.

Jag såg en enda gång Carl August. Gud vet om han var något annat än en Bonhomme. Det skulle hafva blifvit curieust at se huru han tagit sig ut på länge med Svenska Adeln. Denna abekatt, som norrmännen kalla den, och hvilken Carl Johan så mäterligen lärt hoppa öfver käpp, medelst smek och alfvar ömsom. Men det är ej för intet som svenskarna kallas Nordens Fransoser. Det fordrades en fransos at styra dem. Såsom Konung i Norrige skulle Carl August blifvit förträfflig. Om någonting i verlden skett, såsom man säger, af en Zinka Douze, så var det tronföljarevalet i Örebro. - Det som står derom i Crusenstolpes bok är långt ifrån at vara uplyftande; det är icke en gång alt sannt, t.ex. at Wilcke dervid spelade någon role. Det var

egentligen ingen som gjorde det, utan tidsandan och tillfälligheten. Någon plan fanns där verkligt icke, och man kan knapt säga at ens någon intrigue speltes. Om någon person skulle utmärkas såsom verkande, så var det väl Biskop Almquist, men han dugde vist ej till partichef, och var det ej heller. Det var rådlösheten och just bristen på plan som gjorde at det merveilleusa tog skruf framför något annat. Hvilka stora ting af en liten Löjtnants infall, ty annat kan man ej kalla Otto Mörnens steg. Med denna sednaste har jag varit för mycket bekant för at et ögonblick tveka om det namn man bör gifva hans storverk. Detta är Etourderie och intet annat, ehuru vår Herre sedan vändt det till godo.

Jag såg Carl Johan första gången, under hans upresa till Stockholm. Den imponerande Gestalten! Det var som en apparition från en annan värld. Han hade då i sin uppsyn något skarpt, något tvekande eller misstroget. Det där milda, oemotståndliga behagliga låg då och sof, och det syntes at han drömde om faror och thronfall. Jag har sett samma uttryck på hans ansikte äfven sedan, men då förenadt med mera sjelfförtröstan, och alltid omväxlande med solsken i de herliga dragen.

1812 års Riksdag var väl mäst tillställd på det Carl Johan skulle få lära känna Folket, och Folket honom. Det gick äfven rätt bra å ömse sidor. Man tadlar denna Riksdag för ingrepen i tryckfriheten, för transactionen med utländska gälden, och i allmänhet för en viss retroactif anda emot 1809. Detta alt tål at närmare betraktas. Jag såg det på ganska nära håll, och jag vill försöka reda mina minnen.

Någon egentlig retroactif tendentz fanns väl icke; åtminstone gjorde man sig ingen reda derför. Ingalunda var fråga, hvarken hemligen eller uppenbarligen, om någon tillökning i Konungens makt, eller någon inskränkning i Ständernas. Ingen egentlig opposition fanns vid den Riksdagen. Carl Johan var och förblef i högsta måtto populär, och hvad man visste eller trodde at han ville, det ville ock mängden, den ojämförligt större mängden af Riksdagsmännen. En liten fråga kantrade för Regeringen, den om Landttullarnas återställande, men också lade sig Kronprinsen ej det ringaste deri, åtminstone aldrig synligen. Det var Håkansson och Lagerheim som sträfvade derför. Wirsén var deras högra hand. Denne meteor syntes då för första gången öfver horisonten. Han hade under kriget utmärkt sig i Fält-Commisariatet, genom rådighet och fintlighet, och var då genom Lagerheim inkommen i StatsContoret såsom Commisarie, men förestod nu StatsSecretariatet för Financerna

hvarifrån han sedan gick till ordinarie Stats Secreter för krigsärendena. Han hade då redan samma väsende som han bibehöll all sin tid. Slutet, hög och orakelmässigt laconisk, stundom tillåtande sig et eller annat trivialt ordspråk. Ingen visste hvar man hade honom. Troligen visste han det ej sjelf, utan afbidade händelserna och omständigheterna, dem han lik en skicklig schackspelare mästerligen förstod begagna. Hans tillkommande storhet förespåddes redan under Riksdagen af många, och tydligt syntes det at "hans lycka var i stigande". Också blef "hans skugga aldrig förminskad" så länge han lefde, och det är föga sannolikt at den skulle blifvit det om han lefvat längre. Detta är dock hvad om Statsmän kan sägas. Han hade utan tvifvel utomordetliga talenter, mycken ihärdighet, mycken verldsklokhet. Frånstötande var han, och platt fåfång, såsom det bäst synes af hans bref som Adlersparre låtit trycka, sig och honom till föga heder. Jag minns ej om det var vid denna Riksdag eller sednare, som han, med Kronprinsens goda minne, emottog uppdraget at vara Commissioneren för Gustaf Adolfs famille. Man kan säga at "det skulle någon vara,, och då var han så tienlig dertill som någon annan, men mången uttydde äfven detta som et drag af hans verldsklokhet. Om så var, hade det, såsom vi se, inga följder.

Lagerheim, Carl Eric, ansågs såsom den egentliga Ministre de l'Interieur. Han var dock nu mycket gammal och i aftagande. Den andre Lagerheim. Olof Elias, var väl föga någon ting, annat än Routinier. Håkansson (som efter Riksdagen blef president i CommerceCollegium och lefde ganska kortt derefter) hade namn at vara den slugaste af ministeren. Jag kände honom endast till utseendet, och tror at hans verksamhet under den föregående perioden var alt som ännu uppehöll hans rykte såsom Statsman, men at han nu redan stod i skuggan. - Vid denna Riksdag begynte Adolf Göran Mörner sin officiéla bana, Vål hade han hört till juntan mot Gustaf Adolf, dock mera som bihang och skallra, än just actift. Nu blef han ordförande i ConstitutionsUtskottet, där han stundom grumlade föredraget, så at det med möda kunde klaras af hans stallbroder Axel Gabr. Silfverstolpe. Denne sednare saknade hvarken redighet eller redbarhet. En ärlig man, men hvad nutiden kallar Doctrinaire. - Mörner blef strax efter Riksdagen StatsSecreterare för Financerna, en plats som han på intet sätt var vuxen, och det visste Regeringen nog, men han skulle någonstädes börja, för at blifva Statsråd, hvilket var honom lofvat, och där troddes han kunna bättre fylla sin plats. Hvad nu efter 25 år bör sägas derom, må andra döma. Aldrig har det varit

"något ondt i honom", deruti måste dock alle öfverensstämma. Schwan var taleman för Borgar-Ståndet. Hans öfverlägsna natursgåfvor och verkligen höga practiska bildning hafva ej funnit sin like på denna Talmansstol under det fjerdedels århundrade som sedan framlupit. Han var het och häftig, men styrde sig mäterligen, och det var blott i ansigtmusklernas rörelse som den inneboende elden röjde sig. Lagom högdragen för at ingifva respect utan at misshaga. Han styrde ståndet utan at ståndet erkände det, eller ens visste at han derom bemödade sig. Detta är väl den rätta Talemanstalenten. Ullberg hörde denna Riksdag till oppositionen, ifall man så kan kalla den lilla sträfhet hvarmed någre mer för syns skuld än på alfvere någon gång höllo igen. Han hade ojämförligt största influencen bland kamraterna, och Schwan behandlade honom med högsta egard. Litet pojkgatighet har Ullberg aldrig kunnat stryka af sig, och såsom Talman blef han väl vida öfver en Landberg men ingalunda at förlikna med Schwan. Dock detta hörer till en sednare tid.

Näst Ullberg var Santesson et ljus i borgarståndet. Han egde aldeles ovanliga förmögenheter såsom Riksdagstalare. Något diffus men i högsta grad redig och gående till botten af ämnena, outtröttligen arbetsam och stående fast vid det han en gång omfattat, äfven om det var orimligt, t.ex. hans ÖstersjöCompagnie. Då man säger at Platen skapat Götha Canal bör man tillägga att Santesson uppehållit den, och gifvit sig sjelf ut för den till ett offer. Ty både hans finansiella svårigheter, och de hätska anfällen mot hans populaira anseende hafva vållats af Canalen. Det var dock egentligen först 1815 som dessa strider togo et alfvarsammare utseende. Jag kan ej påminna mig at canalen vid 1812 års Riksdag utgjorde något trätoämne.

I allmänhet iagttogs både i Stånden och i Utskotten et decorum, en hofsamhet i uttryck, som märkligt contrasterade med nutidens faconer. Et enda afsteg från denna anständighet egde rum, och jag nödgas bekänna at jag sjelf där var en af de skyldige. Det var i frågan om utländska gälden. Santesson hade lyckats at bibringa mig, äfvensom pluraliteten i Ståndet, den öfvertygelse, at den föreslagne afskrifningen innebar en skändlighet, som åtminstone af borgareståndet aldrig borde tålas, än mindre bifallas. Jag var då en ung man, med anspråk på bildning, och särdeles bröstade mig öfver uphöjning i tänkesätt. Är det skändeligt, tänkte jag, så skall det ock qväfas. Jag sammanskref et yttrande, som både på högre ort och hos medstånden blef funnet anstötligt. Santesson och

Åberg från Uddevalla hade talat ungefär lika häftigt som jag emot saken, och det hviskades at Regeringen sonderade Ståndet för at se om vi ej kunde utvoterar. Resultatet blef dock helt annorlunda. Vi upkallades till Kronprinsen, som långtifrån at visa oss någon onåd, började at discutera ämnet med oss, tydligen för att vinna vår öfvertygelse, hvilken numera, då saken redan var genom ståndets beslut afgjord, als icke borde intressera honom. Detta smickrade min och Åbergs fåfänga sa mycket at vi slutade samtalen med at bedja Prinsen ej tillräkna oss vår öfverilning och lofvade honom at i Ståndet förklara at vi med våra uttryck ej menat något sårande hvarken emot honom eller någon annan. Vi skildes åt de bästa vänner i verlden, och Prinsen slöt med de orden; Soyez sûrs que vous n'anrez jamais tårt ni dans mon coeur ni dans ma tête. Detta var begynnelsen till den närmare bekantskap, om jag så får kalla det, som jag sedermera haft med denne Store Man, och som haft så mycket inflytande på mina enskilda öden.

I frågan om tryckfrihetens inskränkning eller den så mycket omskrikne indragningsmagten var Carl Johan envis, och eljest hade den visst ej heller gått igenom. At mesuren ej ledde till ändamålet har tiden noggsamt utvisat. Tidningsprässen var redan då skändlig (se t.ex. Fabeln om Räfvarne) men värre har den blifvit sedan. Alle önskade et botemedel, någre bestredo det föreslagnes tjenlighet, och det ut olika synpunkter, men man slutade med at på försök antaga det. Ännu i denna dag har man ej afstått ifrån detta palliatif, och det endast i brist på något bättre.

Det viktigaste resultatet af 1812 års Riksdag var utan tvifvel Beväringen. Jag var ledamot i det särskildta utskott som beredde denna fråga och jag erinrar mig en anecdote derifrån. Det var föreslaget af någon at beväringsmanskapet borde utgöra en särskild del af arméen utan sammanblandning med den värfvade eller indelta, och at legning icke borde ega rum, men deremot manskapet få inom sig sjelft välja sina underofficerare. Detta fann mycket gehör i utskottet, utom hos ordföranden, gamle Excellensen v.Essen som berättade för Kronprinsen om vår exalterade sinnesstämming. Några af oss blefvo då upkallade till Carl Johan som höll för oss en lång och lärorik lection. "Jag har sjelf", sade han, "varit underofficer, och vald dertill af truppen, men jag kan försäkre Er at hvarje gång et sådant val skulle anställas, var et sådant väsende och intrigerande inom corpserne, som någonsin på en polsk Riksdag. Man nödgades afstå ifrån saken, ehuru vacker ideén i sig sjelf synes vara. Ni talar om at ej tillåta

legning! Hvarken Robespieere eller Napoleon skulle hafva vågat yrka en sådan våldsamhet, ehuru vacker äfven denna tanke må vara. Ni villjen skilja bevärningen från den öfriga armeén, och gifva den vissa förtroenden, eller lika som yrka at den är för god at strida i led med de andra. Sen Ni då ej, at Ni bilden tvänne armeér hvilkas hätskhet emot hvarannan aldeles skall förlama all kraft då de behöfva agera gemensamt mot en fiende". Prinse slöt med dessa ord: "Jag tror mig i dessa ämnen vara mera erfaren än Ni!" och vi blefvo verkligen af detta sista argument så förbluffade at vi allesammans tego - och samtyckte.

Det var i utskottet 2ne bönder, som mycket opponerade sig emot hela inrättningen af Bevärningen. - Landvärdet var dem i för friskt minne. Desse blefvo särskilde upkallade till Prinsen, och Rudolf Cederström (som också var utskottsledamot) skulle vara tolk. Hvilka argumenten som emot dem nyttjades, berättades olika, men säkert är at bönderna redan samma eftermiddag blefvo förbålt beskedliga, och äfven sedermera när frågan kom till Ståndet, där understödde utskottets förslag.

Vid Riksdagen hade TullLagarna och prohibitionssystemet i allmänhet varit under någon dicussion, utan synnerligt resultat; Men några månader derefter sammankallades en Tullcomité som skulle granska författningarna och föreslå de nödiga ändringarna. Jag hade den äran at kallas till ledamot i denna Comité, som presiderades af Exc. Rodenblad, och där Comm.Rådet Lenngren var hufvudman för Absolutisterna. Wirsén var ledamot, men hade ej mycken tid at personligen deltaga deri. Skogman var äfven ledamot och jag tror detta var första gången som han upträdde i något offentligt värf, utöfver sin Embetsbefattning såsom ExpeditionsSecreterare. Han var då nyss hemkommen från sina resor, dem han gjort på Regeringens bekostnad, och ansågs för et upgående ljus, hvilket han ock i sanning sedermera blef. Jag kommer framdeles at mera tala om honom, ty hans tid var icke ännu då kommen, annat än såsom brodd. Han plaiderade för Handelns frihet, men hade, utom Valerius och de bägge Götheborgarna Ekman och Lorent, inga medhållare. Det var denne Lorent, som vid hemresan, i stället för den erbjudna VasaOrden, utbad sig en Courirbricka!

ConfiscationsAuctionerna i Carlshamn hade vi denna tiden haft sin goda gång; De voro egentligen endast et sätt at indraga Subsidierna från England, och utgjorde Lagerheims och Wirséns både Hufvud- och Statsaction. En rikt flytande källåder

var det äfven. Jag kommer ihog huru jag en dag, af ren enfald, hemställde till Presid. Lagerheim om ej FabriksFattigCassorna, som enligt lag upburo 10 procent af alt hvad som var configureradt och till qvarblifvande försålde, äfven skulle få sin andel af dylika medel ifrån Carlshamnsauktionerna. Men då tog Gubben illa vid sig. Dels hotande at vi kunde mista altsammans om vi rörde på denna sträng, dels smekande mig enskildt, at Regeringen kunde i annan väg göra mycket för sådana Fabrikanter som förtjente det, både genom deras borgerliga och politiska verksamhet m.m. och at jag borde inse at dessa varor ingalunda voro lurendrejade utan af politiska skäl condemnerade.

Hade jag haft hufvud på rätta stället, hvilken lott kunde jag icke den gången hafva dragit ur lyckans hjul? Jag hvarken begärde eller fick Wasa-Orden, men jag hade till min fortkomst i verlden kunnat begära och få en högst förträfflig Courierbricka. Jag förstod det ej!

Jag återkommer ännu något till 1812 års Riksdag. Den har för mig et visst behag emedan det var första gången jag upträdde på den offentliga banan. En liten småsak rinner mig i minnet. Det var då, såsom äfven nu, brukligt at et detachment af GardesRegementerna gjorde haie utanför det ställe där Ständerna höllo Plenum plenorum. Vid uttogandet ur Riksdagen (som var Kyrkan) passerade nu Ridderskapet och adeln och prästerna genom denna haie, men knapt hade dessa gått fram, så commenderades soldaterna bort, och genombröto då ganska oskickligt lederna af det passerande Borgarståndet. En dag då just et sådant uptråde egt rum, var jag bjuden till middag hos Landtmarschalken (Lagerbring). Med någon ifver började jag vid brännvinsbordet at berätta huru jag och kamraterna varit i lifsfara för bajonetter m.m. och det lyckades mig at såsom man säger samla sort. Lagerbring tog mig då afsides, och med mycken beskedlighet bad mig nedlägga saken, hvaremot han lofvade at sådan avanie ej mera skulle ske Ståndet. - Jag hörde sedan at 2ne Grefvar Posse som då voro officerare vid Gardet och fört befälet, fått en skrapa för sin kittslighet. Emedlertid stärkte denna bagatelle min hätskhet emot adeln hvilken jag tillskref alt ondt som någonsin händt eller skulle komma at hända i Sverige. Jag blickade med förtröstan up till Carl Johan, som efter min tanka skulle göra slut på hela idet, och det var egentligen denna förutsättning som drog mig at blindt gilla hvad han sades önska och villja. - När jag några år sednare, då oppositionen på Riddarhuset började utveckla sig under

Ankarsvärds presidium, hörde at Carl Johan yttrat om Svenska Adeln at den vore "la Coue de la Nation", steg min förtjusning till det högsta, och jag hade gerna velat blifva gatsopare åt honom. Denna hätskhet har på gamla dagar gått öfver, och jag är, färdig at tro det den endast hade sin grund deruti at jag ej var adelsman sjelf. Åtminstone har jag sett lika mycken vrånghet, partisinne och skråanda finnes hos hvarje af de andra stånden, och at proportionen af de uplysta väl ändå är störst på Riddarhuset.

Strax i början af 1812 års Riksdag gjordes Regeringens proposition till Ständerna at Sveriges ultramarinska besittningar skulle skiljas ifrån all gemenskap med Moderlandets drätselverk. Jag kommer ihog huru föga upmärksamhet fästades hos riksdagsmännen i allmänhet vid denna proposition, och huru det förundrade mig at Otto Mörner en dag med så stor ifver bad mig söka genomdrifva den i mitt stånd. Den gick, såsom jag vill minnas, äfven utan någon motsägelse väl igenom. Kort efter visade det sig at det ingalunda var det usla Barthelemy eller ens Pommern som låg på botten af frågan, ehuru väl pommerska domainerna väl äfven kunde utgöra en Fricadelle i kålen. Nej, det var Guadeloupe som skulle förvärfvas, och blifva en grundplåt för Konungahuset. Derom hade vi ingen aning, och jag tror at om vi äfven haft den, hade vi varit lika medgörliga. Så stor var kärleken till den nya Brudgummen. - Om denna manoeuvre skett et par tiotal år sednare, hvilket gallskräk skulle man ej då fått höra!

Jag har föut nämnt något om vissa vid denna perioden betydande personer. Jag tror at redan då var Wetterstedt den som egde Kronprinsens största förtroende. Brahe var då ung och obetydlig, och tycktes ej vara utmärckt framför de andra CabinettsKammarherrarne. Den som egentligen gick prinsens ärenden hos de ofrälse Stånden var Otto Mörner, och han ansågs ej sämre för det af allmänheten. Eljest besökte Ulrich mycket flitigt Borgareklubben, och hade väl äfven updrag at höra hvad där passerade; Men i sanning, där var slätt intet att höra. Lagerheim hade äfven sin utskickade där, nämligen gamla Tullinspectoren Bodman, som var efterskrifven från Norrköping, för at gå tillhanda vid nya upställningen af Landttullarne, hvaraf dock, såsom förut är sagdt, ej blef något.

Meine Wenigkeit var of ta befalld till middag hos Kronprinsen, och stundom äfven extra upkallad, utan at jag kan säga at jag någonsin fick några meddelanden eller updrag. Men Prinsen tyckte väl det var roligt at samtala med en person af den lägre

medelklassen, och det var ej många at välja på, då vilkoret var at kunna tala fransyska. - Jag talade den visst ganska eländigt, men dock frimodigt och så at det förstods. Åberg talade den bättre än jag, men han var för blyg och kruserlig. Prinsen upmanade mig at conversera med honom aldeles som med en enskild man, och jag lät ej säga mig det två gånger. Det smickrade ej litet min egenkärlek, och jag tror verkligen at prinsen fann min lydighet litet piquant, och at det ovanliga deri roade honom. Detta samma språk har jag sedermera i all min tid fört, när jag nalkats honom, och jag har aldrig märkt at han tyckte det gick för långt. Han hade äfven en aldeles öfverträfflig förmåga at sätta en fattig syndare såsom jag à son aise.

Bland mina hogkomster från dessa första åren af mina samtal med prinsen, är hans yttrande i afseende på Arméens organisation. Det var kort efter Beväringsfrågans åtgörande. "N'abroyez (eller något dylikt ord) n'abroyez jamais votre armée indelta" sade han. "C'est le palladium de votre liberte". - Jag invände at Conscriptionen syntes göra l'indelning öfverflödig, men han sade at den skulle just vara le cadre de la conscription -- som den också blifvit. Derefter föll talet på förhållandet emellan militairen och civile, och jag yttrade någon farhoga at kitsliga unge officerare kunde misshandla beväringsynglingar af god upfostran, och at detta kunde åstadkomma mycket ondt, äfvensom jag i allmänhet beklagade mig öfver den insolenta ton som rådde hos unga officerare i umgänget med civila. Då utbredde han sig mycket om den bättre anda han skulle ingifva åt militäreståndet, men tillade at vi svenskar vore också ömtåligare i ofvannämnde fall än han sett hos någon annan nation. - At något af det hvaröfver jag klagade, låg i sakens natur och kunde ej hjälpas - men at mycket kunde det - och skulle blifva det. Sannerligen har han äfven hållit ord! Ty hvilken olika esprit är det ej nu hos Svenska Militairen emot fordom? - Till och med den vetenskapliga bildningen börjar företrädesvis domesticera sig i deras stånd och öfvergifva clericiet - ack - didicisse fidelitis actes emollit mores.

Det var likväl ej förr än några år efteråt och egentligen efter 1815 års Riksdag, som mina långa aftonsamtal med Carl Johan togo sin början. Huru ofta har jag ej setat där 2 och flera timar i sender, och hört honom utgjuta sig öfver hvad för tillfället låg honom om hjertat. Gud är mitt vittne at jag aldrig inför honom talt illa om någon människa, eller någonsin framfört något sqvaller. Tvärtom har jag ofta försökt och äfven lyckats at lugna honom

för vissa farhogor, som orimligt nog plågat honom. En viss frugtan för gamla dynastien var alltid märkbar hos honom, och han uppskattade oppositionen vida högre än den förtjente. Han var till exempel särdeles rädd för den tokiga Possen från Fogelvik (icke den nu lefvande utan brodren) hvilken visst aldrig kunnat uträtta något, äfven om han velat det, det jag ej heller tror. Han var en narr och intet vidare. - Stort annat var väl ej heller prästen Schwerin, som den tiden ansågs, eller åtminstone ansåg sig sjelf stå i spetsen för oppositionen. - Man har om honom på hans döda mull sagt at han var "framför alt Grefve", och at detta är ganska correct uttryckt. Ankarsvärd var visserligen farligare. Han hade stora moijens såsom talare och hans valspråk var synbarligen: Dolce Vindicta, efter händelsen i Pommern, ehuru mycket han sjelf och hans anhängare désavouerade det. När jag kommer at omtala 1827 års Revision, hvori jag äfven deltog, vill jag återkomma till honom. Det är verkligen något at tala om, och en storhet i motsats med de andra uslingarne som stridde under samma banér.

1815 års Riksdags utmärkelse är at den 1809 grundlagda myntförsämringen då likasom stadgades. Wirsén ville motverka den, och hade genom Pålman i Stats- utskottet ingifvit et project, som likväl kantrade, mäst derigenom at det angrep CanalDisconten, och för öfvrigt upskrämd alla Gäldskyldige. För öfvrigt var det stora trätofröet Göta Canal och tillskotten till densamma. Striden fördes men mycken bitterhet å ömse sidor, både i Stånden och särdeles i sammansatta Stats- och BancoUtskottet. - Där var Grefve Liljencrantz (Landshöfd. i Westerås) Ordförande, och Canalens häftigaste motståndare. Han var en högt talträngd och oredig, men ingalunda oredlig man, som alltid ville hafva sista ordet, och ej kunde tåla motsägelser, Genom hans förvållande blefvo discussionerna äfven odrägligen vidlyftiga och gåfvo aldrig något resultat, emedan det för honom var en ringa ting at anse redan fattade beslut såsom icke fattade, och at alltid återkomma med Johannes in eodem sedan han var öfverröstad. - En gång, - i en vital fråga när det syntes omöjligt at få et slut, ingicks et fördrag emellan partisanerne å ömse sidor, at afgöra den under Liljecrantz's frånvaro. Till den ändan detacherades tidigt om morgonen en af Canal-partiet (för at ej rubba jämvikten, vid voteringen) som skulle möta Liljencrantz på Riddarholmsbron, när han gick up till Utskottet, och där öppna med honom et samtal i siefva frågan, hvilket samtal man var säker at L. skulle sjelf uttänja tillräckligt, och ej afbryta så länge han

motsades. Detta lyckades fullkomligt. När Liljencrantz och den utskickade upkommo i Stats- och BancoUtskottet var votering nyss försiggången och saken definitivt afgjord. Liljens rasade af harm, men tröstades dock något genom det man erbjöd sig låta honom uttala en lång reservation, hvarjämte man gjorde honom upmärksam på fördelen at ingen vidare kunde motsäga honom, utan hans anförande möjligen göra slag i saken i RiksStånden.

Et annat trätofrö var frågan om Judarne, och inskränkning i deras friheter. De försvarades på Riddarhuset egentligen af Pålman, som var intime med Greve Möhlen, hvilken sednares skandalösa gräl med Baron Boye just tog sin början från judefrågan ehuru deras ömsesidiga agg var äldre. Pålman upläste et memorial som egentligen var ämnat at apostrophera Boyen, men hvaruti några uttryck förekommo om "Svenske handlande som sammansatte sig at skinna Kronan vid lefveranser, m.m. och i alla afseenden förklarades sämre än judarna". Detta tog eld hos Borgarståndet, och det ena anförandet bittrare än det andra haglade där emot den "Ståndsförsmädaren".

Jag bekänner at just jag var den hätskaste af alla. Mitt memorial innefattade mitt gamla Favoritthema; Svenska adelns förgripelser emot Fäderneslandet, och en lång namnlista uplästes på sådana adelsmän:, som förrätt Riket, dess Fästningar, Flottor och Armeér. Hvarken Ankarström eller Anialaförbundet förbigingos, och listan blef i sanning scandaleuse; Den var alfabetisk, och knapt någon bokstaf stod tom. Man kan föreställa sig hvilken indignation detta väckte på Riddarhuset! Deremot tog hela Borgarståndet ifrigt parti för mig, och Regeringen var bekymrad öfver det hat som uplågade mellan Stånden. - Skrifter med illa dold bitterhet växlades emellan

Riddarhuset och Borgarståndet, hvori det sednare begärde Pålman's bestraffning, eller som det hette, tillrättavisning, hvaremot Adeln sökte bevisa at Borgarståndet tagit åt sig hvad som ej var menadt emot detsamma. Deruti hade Adeln ock visserligen rätt, och mitt utfall i denna sak, är en ibland de faux pas jag mäst ångrat på äldre dagar.

- Slutligen. dock efter flera veckor, ställes saken till rätta genom Kronprinsen, som till en middag 7 sammanbjöd de häftigaste å båda sidor, och där jag och Pålman placerades bredvid hvarannan. Ingen offentlig explication egde rum, men vi hade enskildt å ömse sidor måst förbinda oss inför prinsen at låta alt agg falla, Bägge höllo vi ord, i hvad det yttre skicket vidkom men aldrig blefvo vi

vänner. Äfvenså tror jag at sålänge någon enda af Ridarhuset som mins detta upträde ännu finnes i lifvet, har jag hos dem ingen nåd at förvänta, ehuru from jag sedan blifvit.

Flera år efteråt föll en gång mitt samtal med Carl Johan (då Konung) på olägenheten af Riksdagarnes längd och det myckna onödiga grälet. Ni minns väl sade han huru vi 1815 ledo flera veckors uppehåll i ärendena genom en hetsighet af "un jeune homme qui avait peut-être déjeune!" Jag rodnade, men vet ännu i denna stund ej om han då påminte sig att denne jeune homme var just jag; Ty hans blick innebar ingenting däråt - det var såsom en blott reflexion en passant, och han var oändligen vänlig och nådig emot mig hela aftonen. - Men! "Il est fin" sade Napoleon om Alexander. Vare huru det vill, önskade jag då, at jag hade varit långt derifrån.

Redan 1814 hade jag efter upmaning af Kronprinsen anlagt en så kallad NormalFabrik för kläde., Den skulle genom införskrifne utländningar lära de nyare och bättre metoder, och et särdeles vilkor var at väfningen skulle förrättas af qvinnor, emedan prinsen ville at fabrikerne ej skulle draga armar ifrån jordbruket, och han tyckte at väfva vore just en qvinnoslöjd. Förslag skulle jag få af Staten, jag fick det äfven till låns, nämligen 20000 Rd öfverrättighet i ManufacturDisconten på 6 år, hvilket jag i min förblindelse ansåg för et godt kap, hålst prinsen försäkrade om ständiga prolongationer af ofvannämnde termin. Fösta årets renta skulle ersättas Fonden af Statsmedlen, hvilket åter vid 1817 års Riksdag väckte förargelse hos Ständerna, och verkade at långt ifrån prolongation, blef lånet upsagdt, och dylika manevrer för framtiden förbjudna. - Sedermera upkommo de så kallade Förlagslånen som äro nästan likartade, men något mindre vådliga för låntagaren. Det var just detta mitt lån som lade grundstenen till den byggnad som 20 år sednare ramlade omkull med mig, och krossade mig i fallet. Den var och i sanning upförd med öfverdåd och lättsinnighet, och underligt nog at den kunde stå så länge som den stod. - När jag, då ofvannämnde lån skulle återbetalas, jämrade mig för prinsen, lofvade han understöda mig af egna medel, hvaruti han verkligen höll ord, i så måtto at jag af honom rätt ofta fick stora summor (ända till 10000 Rd Bco någon gång) till låns utan renta och oftast såsom förskott på kläde som jag årligen lefvererade till hans Hof- och StallStats Livréer. Likväl förtjente jag föga eller intet vid dessa lefverantzer, dels derföre at Prinsen aldrig ville höra talas om prisstegring fastän ullen steg somliga år, dels emedan jag var så romanesk att göra

kläderna vida bättre än profven. Han lämnade mig äfven årligen en hop ull från sina egendommar, och särdeles ifrån Gottland sedan Jaques Cederström var blefven Landshöfding där, och var skyldig prinsen pengar, hvarföre rentan skulle betalas uti ull från denna kungsgård. Emedan prinsen nu ej stegrade ullprisen, utan alltid räknade dem lika som första året, fick jag ej heller stegra klädesprisen, men denna räkning var i så måtto ofördelagtig för mig, som ullen ej förslog till fjärdedelen af det klädesquantum jag skulle lefverera. - Den som efter mitt fall, öfvertog dessa lefverantzer fick också betinga sig en betydlig förhöjning i priset, och det är mig sagdt at Carl Johan då drog på axlarne och sade något ord likasom at beklaga mig. Emedlertid, såsom sagdt är, fortforo mina penningtransactioner med Honom uti 20 år, och ehuru jag aldrig fick något till skänks (såsom mången trodde) var Han dock alltid ganska liberal at lämna förskott när jag bad derom, och räknade aldrig renta. At han sedan ej blef invecklad i min concurs, var en ren hazard, men för mig mycket nyttigt, såvida Han visst just derigenom mycket bevektes at gifva mig det mäktiga handtag som, om det ej förebyggde olyckan, dock updrog mig ur gropen ännu vid litet lif.

När jag kommer till denna viktiga period af min historia, vill jag utförligare beskrifva hvad och huru han gjorde, äfvensom huru jag erfor ynnest eller öfvergifvelse af andre högre och lägre med hvilka jag fordom stått i goda relationer. - Nu återgår jag till 1815.

Jag kan ej påminna mig at jag någonsin på nära håll såg Carl XIII, utom vid det tillfället då Prins Oscar skulle stå sin confirmationexamen. Den skedde inför några Ständernas Deputerade, genom Wallin, och jag minnes grannt huru eländig Gubben såg ut först där han satt, och värre när han steg up och gick omkring till de deputerade, De få ord han sade kunde knapt någon förstå; Han nämnde då Wallin till Ledamot af NordstjerneOrden och jag tror knapt at annat än instincten och förmodan gjorde at Wallin förnam det, så otydligt framläspade han det nådiga ordet.

Vid 1817 års Statsrevision sprungo Schwerin och Pålman up till prinsen och larmade öfver Malmö disconto ställning. Dennas vådlighet var nogsam bekant för Stats-och BankoUtskotten vid 1815 års Riksdag, åtminstone för de egentligen arbetande ledamöterna, och föranledde äfven då till discussioner dem emellan, som dock slutades så, at man ansåg bäst låta utarbetningen ske i stillhet, under sträng kontroll af Banken, hvilket troligen

äfvén på en hop år skulle lyckats, åtminstone aldrig åstadkommit en så förfärlig skakning i hela Riket, som nu blef föjden af ofvannämnde personers fjäsk och rumor. Det är likväl högst sannolikt at Carl Johan aldrig skulle tagit så ifrigt uti det, om han ej behöft en anledning at ju förr ju häldre sammankalla Rikséns Ständer.

Saken var den at Carl XIII synbart aftynade med hvar dag, och hans snara död förutspåddes, såsom den ock inträffade under loppet af vintren. Prinsen ansåg sin ställning i den momenten något kritisk, och tyckte med skäl, at den blefve fastare om han vid detta viktiga tillfälle omgafs af Ständerna. Detta var verkligén förnämsta anledningen till 1817 års Riksdag, som genom sin reaction i penningväsendet blef så förderflig för tusendetals medborgare. Man kan säga at 1815 och 1817 voro i smått en afbild af 1750- och 1760-talen, hvardera i sin genre. Vid bägge perioderna samma tendentz, först till gaspillage och sedan till snörpning. - Jag var ej Riksdagsman 1817, Jag hade lätteligen kunnat blifva det men jag "gillade ej se huru pilten dog", jag märkte en reaction förestod emot 1815 års mesurer, i hvilka jag visste mig hafva haft ej så obetydlig del. Santesson och de öfrige af det partie jag tillhört, fingo äfvén slita mycket ondt af de nya Fäder och vise, som nu blefvo rådande. - Mig hade man glömt, eller rättare aldrig ansett för annat än et bihang, och vid de besök jag under Riksdagen gjorde i Stockholm, fick jag endast små pikar af en och annan för mine res gestae 1815. - Litet hämnd torde dock ingått i beslutet at återtaga från mig det ofvannämnde Discontlånet, åtminstone ville min lilla fåfänga gerna så tyda detta martyrskap. som kanske dock snarare endast var en följd af de allmänna grundsatser som då gjorde sig gällande.

Jag nämnde at jag 1817 ej ville blifva Riksdagsman. Jag kan utan skryt tillägga at det egentligen var genom mitt inflytande som min efterträdare utsågs. När denne sedermera blef en af de deputerade som fick åtfölja Carl Johan till kröningen i Trondheim, kände jag likasom någon ånger och litet afund. - Ingalunda för äran och utmärkelsen men min kärlek för hjälten var romanesk som en flickas och jag hade så gerna velat följa honom på detta Triumftåg. Nu fick jag, såsom mången annan, se på huru den uppskar som intet sådde. Så har det äfvén i allmänhet gått mig i verlden. Jag har upburit utmärkelse, där jag ingen förtjent, men andre hafva bergat grödor, som verkligen af mig blifvit, om ej sådde, åtminstone skötte, men de hafva ej annat vetat än at välsignelsen växte vild, och således tillhörde dem

som förstodo at plocka den. Detta har dock endast afseende på mitt finansiella lif, icke på den smula andel jag tagit i det politiska, ty med undantag af ofvannämnde kröningsresa, som jag förspillde, har jag visserligen ej at beklaga mig öfver at icke, såsom man plägar säga, hafva fått "varit med".

1817 års Riksdag gick sin gång, och såsom jag ej deltog deri, har jag intet vidare at derom säga, än hvad jag redan yttrat om dess character. - 1823 var nästan endast en fortsättning af 1817, dock med något mera moderation i Strypanstalerna men utmärkt genom oppositionen på Riddarhuset. - Jag var ej heller nu Riksdagsman, och det är ej aldeles säkert at jag kunnat blifva det om jag än velat. Jag lade mig nu likväl litet mera uti allmänna ärendena än 1817, och vistades ofta i Stockholm, i synnerhet för at söka motverka de anfall som då på alfvar begynte göras emot prohibitifsystemet, hvilket jag ansåg för Fabrikernas palladium; om jag äfvén sjelf någon gång tvekade i denna åsigt, uppsporrades jag ideligen af Kamraterna, som ansågo mig för deras Corporal, och ställde mig i spetsen öfveralt. Jag tror ännu i denna stund at min verksamhet då var hvarken öfverflödig eller oförmögen, utan at mitt myckna tal och skrifvande, både på högre ort och ibland Riksdagsmännen, bidrog dertill at resultatet ej blef aldeles så liberalt som Hr Wolrath Tham och Consortes sökte göra det. Apropos af denne man, så var det nu första gången han visade sig på politiska banan. Han gjorde upseende genom en tämligen utmärkt talgåfva och spelte en kort tid oppositionsman, dock endast så länge det behöfdes för at tildraga sig upmärksamhet och utmerkelse. Ungefär såsom Hartmansdorff och så många andre både förr och sedan. Egentligen var Wolrath Tham endast en Skräfla.

En liten upsats som jag under Riksdagen samman-skref, under namn af reflexioner, och som jag lät införa i allmänna Journalen, var riktad mot Ankar-svärd och Riddarhuset och väckte, som jag hörde, tämlig förargelse hos dem. Min anonymitet var dock strängt behållen, och jag tror knapt at de en gång gissade på mig. Endast Carl Johan visste at jag var Auctor, men icke förr än någon tid efteråt, ty det var helt och hållet ex proprio motu som jag gifvit luft åt min harm, och jag nämnde mig ej för honom förr än det lilla opus var nästan glömdt. - Då var det väl dock icke utan at jag ju beräknade at han skulle taga det väl, som också skedde. Något lycksokeri låg egetligen ej derunder, ty jag stod redan förut hos honom så särdeles väl, at jag ej behöfde upfriska mitt anseende, och jag fick ej eller derigenom någon ting annat än vackra ord. Men

äfvén detta hade för mig et större behag än all annan verldens glädje. - Så älskade jag honom!!

Vid mitt bokslut 1823 började jag inse at den borgerliga rörelse jag dref var vida öfver mina, krafter, och at rentorna åto up mig. Det var ej möjligt at nedlägga den, eller ens at förminska den, ty fastigheter och gående verk uppingo till en altför stor summa för at kunna realiseras, och måste hållas i verksamhet för at ens gifva någon afkastning. Jag beslöt dock at, om möjligt vore, söka köpare till altsammans, äfvén med stor förlust å hvad de kostat mig. För min framtida bergning ville jag söka någon plats i Stockholm, t.ex. at till en början blifva adjungerad Ledamot i CommerceCollegium, och för öfrigt der passa på de tillfällen som mögligen kunde öppnas för mig. Jag flyttade till Stockholm med mitt hushåll - och fabriken hemma sköttes af en ung släktinge, som var ganska driftig och pålitlig. Olyckligtvis kunde jag ej erbjuda honom Compagnonskap, i anseende till min hemliga föresats at draga mig ur spelet, och ännu mer i anseende till omöjligheten at för honom yppa huru klen mina finacer stodo. Efter et par år öfvergaf han mig äfvén, och blef sin egen, Jag gjorde olyckligt val af efterträdare och finacerna gingo alt mer och mer kräftgången.

Emedlertid hade genom Rutströms död tvänne platser blifvit lediga på hvilka jag speculerade; nämligen Secretariaten i Patriotiska Sällskapet och i Landtbruksacademien. Det förra ansåg jag mig kunna få, genom mina relationer med Berzelius, Lenngren m.fl. men deraf kunde jag ej hafva min bergning, om jag ej tillika fick den andra platsen, näml. i Landtbruksacademien. - Jag gick derföre till Carl Johan och begärde den. Dervid sade jag till honom tämligen uprigtigt huru mina saker stodo, och at jag ville draga mig ur all Borgerlig rörelse. - Men! Vare sig at han ej ville desobligeras Statsrådet Mörner som önskade få Granberg till Sereterare; eller at han ej ville at jag skulle sättas ur möjlighet at ännu en gång blifva Riksdagsman och Revisor; eller at han verkligen tout de bon mente hvad han sade - Nog af han förklarade mitt project en galenskap och ålade mig at förblifva Borgare i Norrköping, alt under de yppigaste löften om hielp till förlag så ofta jag behöfde. Sådan hjelp fick jag också i sanning rätt ofta af honom men altid på korta tider, och dessa palliativer hjälpte mig slätt icke i hufvudsaken. Mina bemödanden at finna köpare till fabriken syntes en gång nära nog at lyckas, och i det fallet hade jag trots af hvad Kongen ålagt mig, visserligen dragit mig ur spelet;

- men etablissementet fanns för dyrt, såsom det ock visserligen var. Jag qvarstodnade i Stockholm.

Nu inföll den märkvärdiga 1827 års StatsRevision, och jag blef i Norrköping vald till Revisor. Jag vill nu försöka en tekning af dessa nu för det mästa afglömda men på sin tid mycket omskrikna ställningar och förhållanden - quorum pars magna fin! - Dock icke egentligen en magna pars - men likväl en pars.

Allmänhetens upmärksamhet var redan i förhand mycket spänd på denna revision. Dels voro verkligen en hop saker förelupna på Regeringens sida, som tycktes kräfva en alfvarsam räfst, t.e. den famösa Skeppshandeln; dels hade Ridderskapet och Adeln vid 1823 års riksdag i et ögonblick af elakt humeur valt sina revisorer, och ibland dem nommement C.H. Anckarsvärd. Jag minnes icke säkert hvilken de hade valt till ordförande, men jag tror at det var en grefve Lagerbjelke (Bror till Statsrådet). Säkert är, at den som blef vald, afsade sig, så at RiddarhusDirec- tionen måste göra nytt val, icke en utan 2 à 3 gånger, emedan den ena efter den andra afsade sig. Säkert är äfvén at Lagerbjelke var en af dessa. - Slutligen antogs kallelsen af Georg Adlersparre, som då lefde som enskild man på sin egendom i Wermland, och var både för Regeringen och oppositionen en Homo Dubius. Den skrifvelse, hvaruti Adlersparre förklarade sig antaga kallelsen, var, såsom alt hvad han skref, svällande af stora ord. Dessa voro äfvén så lagde at både Regeringen och oppositionen kunde tyda dem till sin fördel och således i honom väntade ett stöd. Bägge blefvo jämmerligen bedragne. Jag må väl säga jämmerligen ty just sådan blef den role han spelade under Revisionen. Han visade ifrån första stunden at han trodde sig äga förmåga at med lämpor styra bägge partierna, och antog, emot båda,, en ton af skämtsam öfverlägsenhet som misshagade båda. Då Anckarsvärd m. fl. redan de första dagarna, och i preliminärfrågan, framkommo med propositioner som smakade af bitterhet, och vanligen gingo till votering, ropade Adlersparre altid et högljudt ja, men med en sarkastisk ton, och en sidoblick på oss servila, liksom ville han säga: Låt dem bråka, det gör ingenting! Men som vi just genom hans votum oftast blefvo öfverröstade, blefvo vi förargade. Likaså undföll den nyssnämnde tonen och blicken ingalunda det andra partiet, och ehuru de höllo väl tillgodo hans medgörlighet, syntes det tydligen at de icke räknade på Adlersparre, när det en gång skulle gälla vitala frågor. Föröfrigt hade han både i sitt yttre, och i sitt sätt at föra ordet, en viss lättja, som jag till och med

tror ibland var affecterad, emedan den skulle antyda en à plomb, hvilket dock i sanning just var motsatsen af hvad som fanns hos honom inombords.

Den andre i ordningen af adeln var Baron Hemming Wrangel. En superb figur, men också ingen ting annat än en figur. Han följde blindt Ankarsvärd, och var sielf aldeles oförmögen at revidera, hvilket vi bäst sågo, när han i följd af sin animositet blef ordförande på den så kallade Räkenskaps-afdelningen. Han var föröfrigt hvad man kallar en beskedlig karl, och omgicks vänligt med motpartiet. Likaså gick han ej sällan till Hof, och lärar äfven der ej varit illa anskrifven, ehuru han alltid ställde sig i oppositionens första led. Alla ansågo honom oskad lig.

Den tredje var Friherre C.H. Anckarsvärd sjelf! Han är en altför bekant person at jag skulle behöfva försöka at beskrifva honom. Stora natursgåfvor, icke aldeles odlade så som de kunnat vara; stark egenkärlek, utmärkt lätthet at uttrycka sig, underhjelp af en förträfflig organ; Högst aristokratisk anda, som icke försmådde at stundom ikläda sig demcratiens mantel; Sådan föreföll han mig, och sådan har jag hört at han förefallit många andra. Vi upptäckte snart at han blef lätt ond, och då talade mindre väl än annars. Derföre roade det oss ofta at med flit reta honom; Särdeles nyttjade prosten (sedermera Biskopen) Thyselius denna taktik med nöje.

En fjerde var Major Gyllenkrok. En högst inskränkt man, men et högljudt echo åt Anckarsvärd.

Den femte, Kammarherren v.Seth, var deremot en man af både redbara kunskaper och redbart väsende. I sin hemort Skåne lärar han varit ansedd.såsom et orakel och förlikningsdomare. Han var utan all fråga den skickligaste vid hela denna Revision. I det hela tillhörde han väl oppositionen, men alltid med sans och värdighet, och hade mycket inflytande på beslutet. Benämningen juste milieu hade då ännu ej blifvit et ordspråk, och det var denna han försökte tillvägbringa i Revisionens arbeten. Mången gång hade det genom Adlersparres inertia blifvit omöjligt at komma till något resultat efter debatterna, om ej v.Seth sammanjämkat.

Den sjetta af adeln var Carl David af Uhr, en hederlig och rättfram man; äfven han hörde till oppositionen och var merendels skarp nog, dock ingalunda så retsam som de andra. - Han och v.Seth voro väl den enda af sitt stånd som egentligen reviderade ty Ankarsvärd hade ej tålmod för detaljerna och de andra saknade förmåga.

Bland Prästerna fanns ingen Biskop, utan första platsen innehades af Domprosten Fellenius från Vesterås. Jag tror at ibland hela det stiftets clerus skulle det varit svårt finna någon mindre passande för allmänna värf. Han skulle vara Rojalist, och var det, såsom ordspråket lyder, mer än sjelfva kungen. Också var han et åtlöje för bägge partierna, talade ofta, men visste sällan hvarom frågan egentligen var. - Däremot visste Thyselius och Heurlin det så mycket bättre, både i stor och i smått. Den förre, som ända dittills varit tämligen förarglig och bitande under Riksdagarne (ehuru han visserligen aldrig spände sig för den republikanska kärran) var nu förbålt beskedlig, ja till och med en riktig Hofförgyllare. Man hviskade at han hade någon aning at Biskopsstolen i Strengnes skulle snart blifva ledig, såsom det ock inträffade medan revisorerna ännu voro tillsammans. Et skarpt och klyftigt hufvud var han, och en svår nagel i ögat på Ankarsvärd. Likväl bibehöll han alltid et visst decorum, äfven om striden varpå aldrig så het. - Heurlin gjorde nu sitt första steg på den politiska banan, och visade strax från början at han till densamma var klippt och skuren. Hans snarfyndighet, både at genomskåda den mäst invecklade sak, och at finna hjälpmedel för den mäst förtviflade, gjorde honom redan nu utmärkt.

De 3 öfrige prästerna voro Grevillius från.Göteborgs stift, Svahn från Skåne och en annan hvars namn jag nu ej minnes från Öland. Den förste talade gerna, och icke illa. Han var stark Rojalist. Den andra var en mycket stilla man som föga lade sig i göromålen. Den tredje lutande åt oppositionen, men i det hela voro alla dessa, särdeles de två sista, ganska obetydliga, utom vid voteringen, då vi ej alltid visste hvar vi hade dem.

Borgarna voro Grosshandl. Ekerman, Borgmästaren Rickert (Bror till den namnkunnigare juristen), Rådman Brovallius från Upsala, Lagman Westerdahl, Norström(tror jag han hette) från Arboga och meine Wenigkeit. - Af dessa hörde Ekerman och Rickert till oppositionen, Westerdahl och jag till de servila och de andra två till det tomma intet.

Ibland de 6 bönderna lyste Anders Danielsson. Han var då, som alltid, en hätsk oppositionskar, visserligen et ganska godt hufvud, men hans mycket beprisade bildning tyckte jag ej vara särdeles at tala om. Långa skriftliga anföranden, författade som jag tror af Theorell och någon gång af Rickert (icke Revisorn) upläste han, merendels slarfvigt och illa. När detta var gjort gick han oftast sin väg, men återkom instinktmässigt till alla

voteringar. Vid sjelfva detaljerna af revisionen lade han ingen hand. Bland de öfriga bönderna var väl Per Olsson i Gammelhyttan den ende som förtjenar at nämnas. Han höll sig dock mycket passif, och hörde ej till någöndera partiet. De öfriga influerades särdeles i början af Anders Danielsson. men emot slutet voro de ofta villrådiga, och vi lockade mången gång dessa Bönder på vår sida, till största grämlse för Ankarsvärd, som trodde sig föra dem i And. Danielssons ledband, men ibland fann dem midt i Fiendens läger. Revisionen hade till biträde från StatsContoret, dåvarande kamreraren (eller kanske StatsCommisarien) sedermera Presidenten Westerstrand och för Spannmåls- Magasins- ärendena den ryktbare Asklöf. Denne sistnämnde visade redan vid första sammanträdet en viss fräckhet och nästan insolence, som förgäde oss alla och han tillrättavisades med tämligen skarpa ord af både Adlersparre och flera. - Westerstrand var skickligare, och blef omtyckt, ända till dess at Adlersparre en gång upläste et betänkande, som egentligen var rigtadt emot Wirsén, och som i sanning var ganska starkt och hårdsmält. - Då framstod i följande session Westerstrand och upläste et contrabetänkande, hvarefter genast en häftig discussion upstod rörande hans behörighet at öppna sin mun i revisionen oftare än han blefve tillfrågad. Man sade at det förstnämnde memorialet var en spik i Wirséns likkista. Han låg då sjuk, och dog kortt derefter. Westerstrand återvann efter hand Revisorernas välvilja, men Asklöf fick et prof af motsatsen i det de vid Revisionens slut nedsatte det åt honom föreslagna salarium. - Han moquerade sig deröfver - och fick väl skadan ersatt ändock kan jag tänka.

Den vigtigaste frågan under hela revisionen var visserligen Skeppshandeln. Alla instämde at göra anmärkning deremot, det var endast ordalagens mer eller mindre skärpa som det tvistades något om. Men en annan högst obetydlig fråga gjorde vida mera buller både: inom och utom Revisionen, nämligen den såkallade Åbo- AcademieFonden. - En afgift hade sedan många år tillbaka varit lagd på Finska fartyg som anlöpte Stockholm, och denna afgift var destinerad till byggnadshjelp för det nya academiehuset i Åbo. Men sedan Finland afträddes uphördes denna afgift och de influtne medlen (några få 1000 Rd) hade enligt Ständernas beslut bordt aflämnas till RiksgäldsContoret, men nu hade Regeringen tvärtderemot använt dem till et aldeles främmande ändamål. Alla voro ense at anmärkning skulle göras. Men Anckarsvärd gick ännu längre. Han yrkade at Revisionen borde hos Konungen anmäla StatsContoret till ansvar för det at detta

Werk lydt Konungens befallning och utjämnat medlen annorlunda än Ständerna förordnat. Nu upstodo de på sin tid så famösa discussionerna om den ovilkorliga lydningen, d.v.s. huruvida en Konungens Embetsman är pliktig at lyda Konungens bud, äfven om han anser dessa vara lagstridiga. - Detta ämne afhandlades vidt och bredt, och genljöd i alla tidningar. Nästan hvar och en ibland Revisorerna gaf skriftligen sin tanka till protocollet. Äfven jag hade författat et sådant, och af alt hvad jag i mina dagar skrivit, hyser jag för detta den största Faderskärleken. - och ännu i denna stund är jag af samma tankar som jag deri uttryckte, ehuru mycket mina åsichter i många andra stycken undergått förändring. Icke tror jag at mitt anförande verkade något på Revisorerna, ty hvar och en var kär i hvad han sjelf yttrat, men slutet blef ändock at Anckarsvärd den gången stadnade i minoriteten, och ingen anklagelseact blef af.

Ett par högst obehagliga upträden inträffade sedermera inom Revisionen emellan Adlersparre och Ankarsvärd den ena gången, och emellan den förre och Wrangel den andra gången. Det första var i CommerceCollegium, där vi reviderade Manufactur Disconten. En högst obetydlig fråga var då under discussjon. Anckarsvärd ville till stöd för sin tanka åberopa något som stått i en tidning (jag tror i den oskyldiga Handelstidningen) och sände Vagtmästaren för at hämta detta blad. Nu utbröt Adlersparre: Skola vi äfven här vid bordet bero af tidnings-artiklar? Huru länge tror Friherre A. at vårt tålmod skall räcka? och några flera dylika ord. .

Anckarsvärd svarade något, men med så låg röst at vi ej hörde hvad han sade, dock påstod han sielf sedermera at det varit utan all bitterhet Men i det samma reste sig Adlersparre up. tog hatt och käpp, och sade sig aldrig mera återkomma till Revisionen. - Vi alla andre omringade honom, och sökte ställa saken tillrätta; men förgäfves. - Han gick. Då råslogo vi, och jag vill minnas at alla, utom Anckarsvärd, instämde at ett par af Revisorerna (och det just af oppositionspatiet) skulle gå till Gubben, och ytterligare försöka blidka honom. Detta skedde. Nu bevektes han, och återkom verkligen nästa session. - Hela saken var en bagatelle, och glömdes snart men gjorde i Staden stort upseende och berättade med många broderingar.

Det andra upträdet skedde i RiksgäldsContoret. Äfven vid detta tillfälle var ingen het discussion å bane, åtminstone var den ej allmän. Men bäst vi suto, fingo vi se Wrangel upresa sig och hota Gubben med knytnäfven, och denne åter värja sig

med Talemansklubban. Det såg högst löjligt ut. Men vi hade alla så mycken takt, at vi samfält uppstego och skyndade in i et annat rum, för at ej kunna vittna i högmålet om störd Riksdagsmannafred. Om en liten stund gick altsammans öfver af sig sjelf, och hade ingen annan följd än at Revisorerna åtskildes utan at ordföranden hade förklarad sessionen slutad. - Denna kalabalik öfverenskommo vi at icke omtala i staden, och den kom åtminstone aldrig i tidningarna. Jag vill minnas at ej heller den första någonsin fick denna publicitet, och detta kom väl endast deraf at då ännu ej fanns något Aftonblad. - Sjelfva Argus hade den tiden ej den rätta sqvallertonen, och Allehanda ännu mindre.

Oscarsdagen (d 1 dec) var efter vanligheten stor Fête vid Hofvet, men såsom en marque af hög onåd blef, ingen enda af Revisorerna bjuden. Detta gjorde en slags försoning emellan oss alla, och vi tillställde sjelfve en gemensam middag i lilla börssalen, der det gick rätt muntert till, ehuru vi icke tilläto oss det ringaste uttryck af förtrytelse. I et sådant gladt lag voro då både Anckarsvärd och Wrangel högst treflige. Prästen Grevillius officierade vid bålarna slutligen i skjortärmarne, och var ej olik en Romersk Offerpräst vid libationerna. - Efter detta kalas blef det mycken hus- och hem-frid vid Revisionsbordet, kanske ock derigenom at de viktigaste frågorna nu voro passerade. De bägge fientliga härarna åtskiljdes d 15 dec. med hjertliga handslag. Hvar gång jag sedermera träffat Anckarsvärd hafva vi äfven alltid varit på de bästa termer.

Här följer i ordningen at orda något om 1828 års Riksdag, der jag också var med. Jag satt den gången i Bancoutskottet, och äfven tidtals i Ekonomieutskottet.

Här slutar anteckningarna.

Det följande är separat blad.

Hvad jag känner, vet och tror i Religionen. jag känner: behovet af religion.

=af uppenbarelse äfven behovet - men jag vet ej om det är upfylldt - önskade gerna kunna tro det!

=absolut moralisk pligt - ett bör detta utan afseende på följder - för mig eller för något ändamål, som af mig kan begripas.

jag vet: at jag är. At annat är utom mig vet jag ej, men jag tror det. Hvad mina sinnen uppenbara mig tror jag, men vet det endast så vidt som det genom sinnena tillkännagifna är en modifikation af mitt eget varande. Eljest icke.

jag tror: på Gud allsmäktig, Himmelens och jordens skapare på Guds barn - människan, genomträngd af Guddomen, upplysande med-människorna om Gud och om summum bonum, något mera lärde icke Han om sig sjelf utan det är människofunder på Guds heliga ande - möjlig hos människan som då först blir Guds beläte.

Betraktandet af naturen upplyser mig om öfvergången från naturlag till fri villja.

- Djuren utgöra öfvergångsformationen i detta afseende - barnet en ytterligare.

- Affecterna som skola upväcka eller i början determinera villjan äro ej frivilliga.

- Tilräknande kan ej vidtaga förrän förnuft är utbildade. Jordelivets hvälfningar bero mest på affecterna - betyda äfven ingenting derutöfver, annat är för hvarje individ som kämpar sin egen, strid.

Et lif efter detta måste finnas - det vill, väl säga förnuftets lif. Något annat kan ej vara åsyftat med människolifvet i tiden - och något annat blir väl ej öfrigt. Organerna förgås. Huru förnuftet utom dem kan finnas eller verka, kan ej vetas men måste dock få vara.

Jordiska lifvet tycks innehålla idel symboler af det öfversinnliga. Likaså är alt det sköna och vackra i Christna lärosatserna symboliskt, visst icke historiskt. Huru mången skön och för hög religiositet danad själ har icke gått under, för det crassa i det historiskt dogmatiska lärosättet. Kastat bort barnet med vaggan. Jag går så långt att ingen otro kan finnas i en riktigt sann religion och at just deruti består denna sednares rätta criterium. En uppenbarelse som Då en gång tillfredställde både förnuft och hjerta vore oemotståndlig. Man skulle nästan kunna säga at den uphäfde fria villjan, och det är väl derföre en sådan ej egt rum. - Människan skall trefva sig fram i mörkret, för at vinna sielfbildning. Hon skall på en gång vara både verkmästare och råämne.

Om man till Stoiska philosophien kan lägga läran om Guds nåd så vore man kanske på den högsta möjliga ståndpunkten. Fråga blir sedan at kvarhålla sig där under jordelivets lekar, och ändå deltaga i dem. Ju mera man betraktar händelsernas gång i verlden, och framför alt gången af ens egna

händelser (efter detta är den värld vi bäst känna till dess sanna historia) ju mera tvingas man at erkänna en Försyn, och en analogie emellan denna och Fadersväldet på jorden. Dess domar äro rättfärdiga och dess vägar outrannsaklige. Barnet protesterar ofta, och tycker Fadern vara känslolös, hård, nyckfull; kanske äfven ifrågasätter hans magt och förmåga. Detta sista gör också människan stundom i afseende på försynen, och börjar tro på ett Fatum. - Och i sanning om man betänker världens gång, och den enskildes, endast historiskt, så är allting en följd af et föregående, och ingen ingripande verkan, ingen Deus ex machina förmärkes. ~ Men i sitt eget hjerta märker människan Guds styrande och det är väl endast där som det finnes - ty naturen har ingen upoffran at genomgå utan är et opus operatum af vår Herre, endast Skol-huset eller på sin höjd Skol-boken. Qui est usus hujus articuli practicus? Jo! Lydnad, undergifvenhet, flit och återhållsamhet, lugn och förtröstan. - Hvertill tjenar då Bönen? Ja ingalunda at uphäfva naturlagarna eller händelsernas kedja men at upväcka inom mig den kraft som öfvervinner världen.

På mitt förhållande till världen har jag ej mer at arbeta. Det är utarbetat. När det bäst varit hafver det möda och arbete varit. - Mycket har jag njutit, det är sannt; men en dropa galla har alltid varit tillblandad i hvarje bägare. En viss ironie har genomgått alt som varit mig beskärtdt. Alltid något för mycket och ändå alltid något som fattats. Särdeles i min borgerliga ställning har denna inconsequentz denna fausse position varit märklig. Äfven i min intellektuella bildning utgör den et betydligt drag. Jag kan aldrig komma till någon à plomb på denna sidan grafven. Den stora finansiella catastrophen har nu gjort min borgerliga död. Icke ens den lyckligaste hazard kunde numera göra ogjort eller upphäfva denna förnedring. Jag har ingen ting mera otaltdt med världen, eller världen med mig. Men mina närmaste förhållanden, mina famillehelgedomar äro oförtärda af elden. Det är dock en stor rikedom kvar.

Jag ser i min timliga ofärd naturhändelsernas oundvikliga gång, och hela den kedja af misstag som ledt mig dit där jag nu är. Första misstaget var om sjelfva lefnadsbanan. Man kan ej lära en kalf at apportera. Lika inkompatibelt var borgerligt yrke för min natur. Tillfällen till framgång hafva bjudits mig i öfverflöd. Men det var som att lära musik för den som ej har tecken till gehör. Jag sträfvade mycket, och lärde väl känna instrumentets sammansättning, men aldrig at spela deruppå. - Men då jag således inser alt detta, och på grunden

af naturnödvändighet är böjd at ursägta mina felsteg, känner jag en inre anmaning at tro det Försynen låtit mig uplevva dessas bittra följder, egentligen ej så mycket för at straffa mig, som för at återföra mig på bättre och för mina natursanlag mera passande väg. Väl leder denna väg numera icke till något timligt gagn för mig, icke hvarken till anseende eller njutningar, men då jag ursuperat alt sådant förut på den orätta vägen, måste jag tåla at vandra i mörkret sedan jag återkommit på den rätta. Altnog om jag slutligen hinner fram dit jag skulle

Och hvart skall jag? Ja ho kan beskrifva hvad inget öga sett och inget öra hördt och uti ingen människas sinne upstiget är. Alla beskrifningar om det tillkommande lifvet äro idel joller, idel mer eller mindre grofva anthropomorphismer. - Men att det är något det är säkert, otvifvelagtigt. Är det ej upstiget i någon människas sinne, så vittsordas det dock i människans hjerta, oemotståndligen. Det kan ej begripa endast tros. Men det är den skilnaden emellan denna tro och Theologernas at den icke förbinder till antagande af hvad som redan på begrepets ståndpunkt är tydlig galenskap. Theologerna sträfva at gifva form åt det andliga. Den sanna tron inser at kärilet måste sönderfalla innan gasen kan utveckla sig och at denna är formlös, impalpable.

All positif religion är endast en återspeglings af den allmänna som i sjelfva människohiertat inskrifven är. - Man kunde säga at den är uppenbarad där, ty sjelfgjord kan den icke vara. Återspeglingsklarhet och tydlighet beror på glaset = förnuftet. Det finnes glas som af naturen är kristallklart, men i allmänhet måste det först slipas. Det ger äfven concava och convexa speglar som återgifva bilden vidunderlig. Barnet tror at det finnes något bakom glaset, och vill gripa derefter! När det ingenting finner har det stundom lust at slå sönder spegeln.

Theologerna öfversätta första versen af Johannes Evangelium: "I begynnelsen var ordet" Detta är väl aldeles orätt, kan på detta stället lika som ganska ofta eljest omöjligen betyda annat än förnuftet. Då blir det mening, som eljest är en absolut omening. Det blir till och med en vacker och sublim mening.

Gamla Testamentets spådomar om Messias synes mig bevisa ingenting. Ofta säga Evangelisterna at det eller det skedde på det at skriften skulle fullbordas. Och när man då slår upp detta ställe i skriften finner man kanske et eller et par ord, som hafva någon likhet med det ifrågavarande, men i mening och hänsyftning slätt intet. - Till exempel ordet Nazaré i Matthei 2.23. När man ser efter detta

så förekommer det endast i Domareboken, och där befinnes det vara om Simson, som det säges at han vid födelsen bestämdes at blifva en Nazir, det vill säga en som genom löfte inviges åt Herran, men at häraf draga någon spådom at Christus upfostas i Nazareth är väl bra orimligt.

Jag vet ej om man icke lika lätt skulle kunna anse Vergilii 4de eclag för en spådom om Christus. Där förekommer både en jungfru och en orm och en "Naseens sticer" quo ferrea primum desinet, ac toto purget gens aurea mundo" och en "nova progenies quae caeto demittitur acto; - occidet et serpens!!!" och sedan en beskrifning tämligen passande in på det nya Jerusalem och det tusenåriga riket.

I sanning, egde ej Christendomen andra grunder än profetiorne och underverken så vore dermed klen beställt. Men nu sammanfaller Christna läran, d.v.s. hvad Christus lärde, aldeles med den naturliga religionen, ty hvad var det eljest han lärde under hela sin tid, innan fråga ännu upstod om hans lidande, som man nu vill göra till hufvudsak. - Det

är såsom Sigillet vore förmer än brevets innehåll. Han har beseglat sin lära med sin död, men nu villja de göra altsammans till endast lära om hans död.

Religionen måste upfattas ungefär som poesien - rent estetiskt, utan ringaste afseeende på historisk.sanning. Bägge tala endast till känslan. När Kellgren säger "Bore harmsen flyktar, högt på lappens fjäll" och när Christus säger "detta är min lekamen" så mente väl ingendera at de någonsin skulle råka ut för så platta misstydare at t.ex. Bore vore en herre eller Gud et stycke bröd. Försoningen i Frithiof är kanske den bästa exeges öfver försoningsläran i bibeln. I många former trifs det sköna! Så äfven det religiösa!

Med all min otro, respecterar jag högeligen hvar och en som tror, icke hvars och ens tro. Men aldrig vill jag söka draga någon ifrån sin tro, ty hvar och en kan lefva av sin, ja endast af sin. Måtte äfven andre tolerera min, ty med all min otro har äfven jag en stark och lefvande tro - en fides Salvifica finnes äfven för mig.

-0-